

Sygn. akt III PK 148/18

POSTANOWIENIE

Dnia 5 września 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z powództwa Z. S.
przeciwko Politechnice [...] w L.
o ustalenie nieważności komunikatu Uczelnianej Komisji Wyborczej Politechniki
[...],
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 5
września 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda od postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 28 marca 2018 r., sygn. akt III APa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 28 marca 2018 r., Sąd Apelacyjny w [...] w sprawie z powództwa Z. S. przeciwko Politechnice [...] w L. o ustalenie nieważności komunikatu Uczelnianej Komisji Wyborczej Politechniki [...], uchylił zaskarżony apelacją powoda wyrok Sądu Okręgowego w L. z dnia 24 października 2017 r., i odrzucił pozew.

Sąd Okręgowy zważył, że powód domagał się ustalenia nieważności Komunikatu nr 15 Uczelnianej Komisji Wyborczej Politechniki Lubelskiej z dnia 8 marca 2016 r., a tak sformułowane powództwo należy do kategorii powództw o ustalenie, którego podstawę stanowi art. 189 k.p.c. Zgodnie z jego treścią powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. W wypadku zatem wystąpienia z żądaniem

znajdującym oparcie w przywołanym przepisie podstawową kwestią podlegającą rozstrzygnięciu Sądu jest istnienie interesu prawnego po stronie zgłaszającego żądanie. Dopiero ustalenie, iż interes taki zachodzi uzasadnia dokonanie dalszej merytorycznej oceny zgłoszonego roszczenia. W ocenie Sądu Okręgowego powód nie wskazał jakie prawa może wywodzić z treści Komunikatu nr 15, jak również nie wykazał jakie zagrożenie i dla jakich jego prawnie chronionych interesów, stwarza wydanie przez Uczelnianą Komisję Wyborczą Komunikatu nr 15 informującego, że na funkcję rektora Politechniki [...], na kadencję 2016-2020, został wybrany prof. dr hab. inż. P. K. . Zdaniem Sądu Okręgowego powód nie miał prawa występowania z powyższym żądaniem, bowiem nie łączył go z pozwaną żaden stosunek prawny. Wobec niewykazania interesu prawnego, powództwo podlegało oddaleniu.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego rozpoznawana sprawa nie należy do kategorii spraw cywilnych i nie jest też poddana sądownictwu administracyjnemu, gdyż pozwana uczelnia, w ramach swojej autonomii, określiła w statucie procedurę wyborczą rektora jak i tryb unieważniania wyborów. Powyższe w opinii Sądu drugiej instancji uzasadnia odrzucenie pozwu z powodu niedopuszczalności drogi sądowej.

Skargę kasacyjną oparto na podstawie naruszenia prawa procesowego: art. 189 k.p.c. w związku z art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w związku z art. 77 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 379 pkt 5 k.p.c.

Zdaniem skarżącego konieczność przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniona jest okolicznością zachodzącej nieważności postępowania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c. poprzez pozbawienie możliwości obrony swoich praw przed sądem i pozbawienie możliwości przedstawienia swoich argumentów na drodze postępowania sądowego celem ustalenia nieważności komunikatu Uczelnianej Komisji Wyborczej Politechniki [...]. Powołując się na art. 189 k.p.c. skarżący wykazywał, że potrzeba wytoczenia niniejszego powództwa wynika z sytuacji w jakiej się znalazł. Ochrona prawna jakiej się domagał była jedyną możliwą w tym wypadku drogą wywołaną rzeczywistym narażeniem i zagrożeniem jego sfery prawnej, która skutkuje uzyskaniem określonej treści wyroku. Skarżący w swojej ocenie w niniejszym postępowaniu w sposób wyczerpujący przedstawił chęć uzyskania korzyści w jego sytuacji prawnej, domagając się ustalenia nieważności komunikatu Uczelnianej

Komisji Wyborczej Politechniki [...] w L.. Wskazał mianowicie, że skoro wybory członków Senatu w 2012 r. są nieważne, to wszystkie dalsze zmiany prawa wyborczego przez ten „niby – senat” oraz następne wybory są także nieważne, gdyż nieważnie wybrany Senat nie może stanowić ważnego prawa wyborczego. Powyższe ma oczywisty wpływ na ustalenie ważności, bądź nieważności wyborów Senatu w 2012 r., co w konsekwencji prowadzi do ustalenia braku możliwości późniejszego skutecznego dokonania zmiany Statutu, który niejako miałby „zalegalizować” czynności dokonane przed tym rokiem, które bezpośrednio oddziaływały na skarżącego poprzez niezgodne z obowiązującymi zasadami prawnymi rozwiązanie z nim stosunku pracy. Tym samym, oczywisty powinien być fakt, że odmawiając skarżącemu prawa do sądu, został on pozbawiony możliwości obrony swoich praw zagwarantowanych przepisami Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej - art. 45 ust. 1 oraz art. 77 ust. 2.

Sąd Najwyższy zaważył, co następuje:

Brak jest podstaw uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W myśl art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest stanowisko, zgodnie z którym także w razie powoływania się na nieważność postępowania, skarżący musi wskazać okoliczności uzasadniające rozpoznanie skargi kasacyjnej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 października 2001 r., IV CKN 172/01, OSNC 2002 nr 4, poz. 55). Innymi słowy, nawet w tym wypadku musi uzasadnić wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. W rozpoznawanej sprawie skarżący upatruje nieważności postępowania w pozbawieniu możliwości obrony swoich praw przed sądem, a zatem w okoliczności, o której stanowi art. 379 pkt 5 k.p.c. Daje temu wyraz również w zarzutach skargi kasacyjnej. Tymczasem pozbawienie

strony możliwości obrony swych praw polega na tym, że na skutek wadliwości procesowych sądu lub strony przeciwnej nie mogła ona brać i nie brała udziału w postępowaniu lub w jego istotnej części, jeżeli skutki tych wadliwości nie mogły być usunięte na następnych rozprawach przed wydaniem w danej instancji wyroku (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2016 r., I UK 363/15, LEX nr 2061183). Pozbawienie stron możliwości obrony swych praw, aby mogło stanowić przyczynę nieważności, musi być całkowite i w sposób bezwzględny wyłączyć możliwość obrony (orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 21 czerwca 1961 r., 3 CR 953/60, NP 1962 nr 1, s. 117 z glosą W. Siedleckiego). Przykładowo w orzecznictwie przyjmuje się, że nieważność postępowania ma miejsce w przypadkach, gdy o rozprawie bezpośrednio poprzedzającej wydanie wyroku została zawiadomiona strona, a nie jej pełnomocnik procesowy i ani strona, ani pełnomocnik nie wzięli udziału w tej rozprawie (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 16 października 1972 r., III CRN 236/72, LEX nr 7156; z dnia 4 września 1996 r., III ARN 33/96, OSNAPIUS 1997 nr 6, poz. 89; z dnia 11 września 1997 r., II UKN 228/97, OSNAPIUS 1998 nr 13, poz. 405). Analogiczny skutek wywoła nieobecność pełnomocnika spowodowana niezawiadomieniem go o terminie rozprawy nawet wtedy, gdy sama strona została zawiadomiona o terminie o rozprawy i wzięła w niej udział (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2016 r., II UK 20/15, LEX nr 2025782). Wstępnym warunkiem nieważności postępowania są uchybienia formalne sądu, w wyniku których strona pozbawiona zostaje możliwości brania udziału w sprawie oraz zgłoszenia twierdzeń faktycznych, wniosków dowodowych i zarzutów (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 2014 r., I PK 291/13, LEX nr 1455814; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 2016 r., II UK 288/15, LEX nr 2107096).

Skarżący nie przywołał żadnej ze wskazanych powyżej okoliczności w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Nieważności postępowania upatrywał w pozbawieniu skarżącego drogi sądowej do dochodzenia swoich roszczeń. Swoje rozważania sprowadził do argumentowania, iż w rozpoznawanej sprawie ma on interes prawny w ustaleniu nieważności komunikatu Uczelnianej Komisji Wyborczej Politechniki [...] (art. 189 k.p.c.). Zauważyć należy, że przyczyny nieważności postępowania są taksatywnie wyliczone w art. 379, 1099

i 1113 k.p.c. Przyczyny tej nie stanowi zarzucane naruszenie art. 189 k.p.c. Nadto zauważyć należy, że przepis ten nie stanowił podstawy orzekania Sądu Apelacyjnego. Odmiennie niż Sąd Okręgowy, Sąd drugiej instancji nie oparł swojego rozstrzygnięcia na braku interesu prawnego po stronie skarżącego (art. 189 k.p.c.), ale na niedopuszczalności drogi sądowej (art. 1 k.p.c.). Argumentacja wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania sprowadza się zatem de facto do polemiki z rozstrzygnięciem Sądu pierwszej instancji.

Z uwagi na powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.